

5.
Národní garda proti dělnictvu

1848, 11. duben

No. E. 275 pol.

Veleslavné c. k. zemské presidium!

Zdejší měšťanstvo si toužebně přeje, aby se mohlo v nynějších neblahých dobách vyzbrojit. Obzvláště ve zdejším horském kraji, kde den ze dne přibývá nezaměstnanosti, kde je tolik továren a živností, kde se v důsledku toho nahromadilo velké množství lidí a kde nadto ještě žije mnoho tkalců - jejichž obor obživy již delší dobu téměř zcela upadl - je ozbrojení měšťanstva nejen žádoucí, nýbrž i naléhavě nutné, a to tím spíše, že ze všech stran je slyšet hrozby městu Hostinnému a rozšiřují se výhrušné dopisy, že bude Hostinné přepadeno z hor, takže je nutno obávat se v současné době toho nejhoršího a naproti tomu měšťanstvo musí být odhodláno ke krajnímu nezbytí. Jen menší část zdejšího měšťanstva je s to si sama zapotřebí. Okolnost, že také již v okolí, jako v Trutnově, byly měšťanstva na jeho žádost zbraně vydány, připouští rovněž naději, že ani město Hostinné nebude opomenuto, a nejposlušněji podepsaný magistrát ve shodě s veškerým měšťanstvem se opovažuje opětovat nejponiženější prosbu, aby veleslavné c. k. zemské presidium ráčilo dovolit vydat z blízkých pevností Josefova nebo Hradce Králové asi 100 kusů pušek a stejný počet pobočných zbraní a doručitelé této žádosti, pány Julia Eichmanna, společníka zdejší c. k. priv. papírny, a Friedricha Heznera, zatímního majora c. k. priv. pražské měšťanské gardy, jimž blaho města Hostinného leží na srdci a jsou ochotni osobně všestranně odůvodnit naléhavost ozbrojení zdejšího měšťanstva, aby nejmilostivěji předběžně zpravilo o způsobu vydání žádaných zbraní.

Magistrát v Hostinném 11. dubna 1848

Joseph Deyl
purkmistr

Franz Prinke
radní

(První kroky k vítězství. Praha 1966, s. 334-335)

1848, 14. duben
dresa moravského zemského sněmu císaři proti spojení Čech a Moravy

Vaše cis. kr. Veličenstvo! Nejvyšší rozhodnutí Vašeho c. k. Veličenstva ddo 23. března 1848 o odstavcích druhém a čtvrtém žádosti obyvatelů hlavního města Prahy z 11. března 1848, v příčině rozšíření ústavy zemské povolání sněmu společného Čechům a Moravě byla věrnému a nejposlušnějšímu stavovskému sněmu moravskému připisem c. k. mor. slez. guberniálního praesidia ddo. 2. dubna 1848. odevzdána, aby se o nich vyjádřil.

Co do přiměřeného době rozšíření zemské ústavy svobodně volenými zástupci měst a venkovských obcí uznal moravský sněm stavovský na svých schůzích dne 30. a 31. března t.r. jednohlasně právo měšťanského a seláckého stavu k rozsáhlejšímu zastoupení, odevzdav tyto předměty zvláštní přípravě. Naproti tomu vyjadřuje shromážděný sněm moravský přesvědčení, jimž proniknuta jest většina obyvatelů Moravy, že za doby nynější považuje vystupování všech snah provinciálních za podřízené obecnému blahu společné vlasti, vyslovuje se rozhodně proti přání obyvatelů pražských po spojení Čech a Moravy společným sněmem zemím těmito.

Věrní a poslušní stavové moravští předně nemohou považovati přání hlavního města Prahy za vyjádření proseb celého království českého, poněvadž jen stavové tohoto království jsou oným zákonným orgánem, který může podávati Vašemu c. k. Veličenstvu prosby v příčině státoprávního postavení Čech k Moravě. Shromáždění stavové moravští ohražují se ale jménem země jimi zastupované co nejslavněji proti veškerému osvědčování hlavního města Prahy nebo země české, namířenému proti celistvosti Moravy, aneb uznání odvislosti této země od království českého za účel mající.

V dějinách země nelze nalézti žádné listiny, vedle níž by nynější Morava po pádu velkomoravské říše byla po právu smlouvou zadala svou samostatnost království českému. Že ale po větším díle v těchto zemích vládl jeden panovník, to nezakládá se na zákonné nutnosti, nýbrž buď na volbě stavů, neb na smlouvách za udržení samostatnosti Moravy uzavřených, neb na právu dědičném. Dějiny země znají však doby, kdy i tento nárok na panování v obou zemích se různil, ana každá z nich měla svého panovníka, jenž byl od druhého neodvislým. Také na inkorporačních listinách z roku 1348. a 1355. nezakládá se žádný jiný poměr právní, nežli spojení obou zemí pod jedním panovníkem.

Od dob Konrada, prvního markraběte moravského r. 1182, jenž přijal zem v léno od německého císaře, spor Čech s Moravou o samostatnost této jest rozhodnut ve prospěch Moravy.

Od r. 1298. má Morava svého vlastního hejtmana zemského, od roku 1348. své vlastní desky zemské. Odjakživa měla a má Morava své vlastní stavy (sněmy) a zemské soudy, od roku 1535. své vlastní zřízení zemské;

vždy mívala Morava svůj samostatný erb zemský, od českého se lišící, kt od roku 1462. tak vypadá jako dnes.

Stavové obou zemí považováni vždy za sobě rovné, neboť již r. 1435 obeslali čeští stavové moravský sněm, aby se smlouvali s králem Zigmund

Kniha Tovačovská tit. VIII. a XXXI. - nejstarší to kniha práv Mora r. 1567. králem Maxmilianem in vim legis (jako platný zákon) potvrzená dokazuje, že jak stavové tak panovníci čeští byli uznali neodvislost a mostatnost Moravy. Králi Ladislavovi bylo r. 1453. napřed v Brně a pozdě ji teprv v Čechách holdováno; o tom povstalý spor mezi sněmem českým a ravnským urovnán teprv tehda, až stavové čeští podali Moravě vyjádření, v tom, když Moravané před Čechy a dříve nežli tito Ladislava byli přijati za pána, neshledávají nic jiného, nežli že Moravané jednali jak se sluš a patří a po právu, že pak nevidí v Moravanech many, nýbrž jen své milé bratry, pokrevence a dobré přátely. Tit. XXXI. jest vyjádřena svoboda a samostatnost Moravy a vytknut také stavy rozdíl mezi oběma zeměmi, že totiž stavové čeští skládají králi přísahu poddanosti, moravští stavové však že skládají pouhý slib.

Po smrti krále Ludvíka volili Čechové za krále Ferdinanda I., chotě princezny Anny po králi Vladislavovi, aniž by byli povolali Moravany k této volbě. Proti volbě této Moravané se ohradili, uznavše Ferdinanda za krále teprv tehda, až princezna Anna r. 1527. Moravu byla cestou práv svému choti Ferdinandovi I. na jeho doživotí odstoupila. Moravští stavové odepřeli také Ferdinandu I., v Čechách již zvolenému králi, vstoupení do Moravy, pokud nemá průvodního listu od nich.

Neodvislost a samostatnost Moravy prohlášena také jako základní zákon moravským zřízením zemským z r. 1535., nikdy nebyvši zrušena.

Matyáš nechal si jako markrabě moravský roku 1608. na sněmu v Brně stavy holdovati, co zatím jeho bratr Rudolf v Čechách sám vládl. Majestátním listem, daným dne 19. února 1613., potvrdil Matyáš svobody a samostatnost Moravy.

Kdykoliv vyslanci moravských stavů k mimořádnému sněmu do Prahy byli povoláni, dělo se tak jen za vydání reversu, že toto dobrovolné obeslání mimo řádného sněmu nemá nikdy na újmu býti právům a svobodám Moravy a jejích stavů.

Na sněmu r. 1617. stěžovali si moravští stavové, že Čechové, aniž by k tomu byli přibrali Moravany, Ferdinanda II. korunovali na krále českého poněvadž ale jest vnukem a následníkem krále Ferdinanda I. a královny Anny, proto ho přijali za markraběte moravského.

Děje-li se v obnoveném zřízení zemském, daném dne 10. května 1628., na fol. I. o Moravě zmínka jako o zemi vtělené (inkorporované) a pojmenovány-li v tomtéž zřízení zemském na fol. XII. Čechy, Morava a Slezsko

vždy mívala Morava svůj samostatný erb zemský, od českého se lišící, kterým od roku 1462. tak vypadá jako dnes.

Stavové obou zemí považování vždy za sobě rovné, neboť již r. 1435. obleslali čeští stavové moravský sněm, aby se smlouvali s králem Zigmundem

Kniha Tovačovská tit. VIII. a XXXI. - nejstarší to kniha práv Moravy r. 1567. králem Maxmilianem in vim legis (jako platný zákon) potvrzená - dokazuje, že jak stavové tak panovníci čeští byli uznali neodvislost a samostatnost Moravy. Králi Ladislavovi bylo r. 1453. napřed v Brně a později teprv v Čechách holdováno; o tom povstaly spor mezi sněmem českým a moravským urovnán teprv tehda, až stavové čeští podali Moravě vyjádření, že v tom, když Moravané před Čechy a dříve nežli tito Ladislava byli přijali za pána, neshledávají nic jiného, nežli že Moravané jednali jak se sluší a patří a po právu, že pak nevidí v Moravanech many, nýbrž jen své milé bratry, pokrevence a dobré přátele. Tit. XXXI. jest vyjádřena svoboda a samostatnost Moravy a vytknut také stavy rozdíl mezi oběma zeměmi, že totiž stavové čeští skládají králi přísahu poddanosti, moravští stavové však že skládají pouhý slib.

Po smrti krále Ludvíka volili Čechové za krále Ferdinanda I., chotě princezny Anny po králi Vladislavovi, aniž by byli povolali Moravany k této volbě. Proti volbě této Moravané se ohradili, uznávše Ferdinanda za krále teprv tehda, až princezna Anna r. 1527. Moravu byla cestou práve svému choti Ferdinandovi I. na jeho doživotí odstoupila. Moravští stavové odepřeli také Ferdinandu I., v Čechách již zvolenému králi, vstoupení do Moravy, pokud nemá průvodního listu od nich.

Neodvislost a samostatnost Moravy prohlášena také jako základní zákon moravským zřízením zemským z r. 1535., nikdy nebyvši zrušena.

Matyáš nechal si jako markrabě moravský roku 1608. na sněmu v Brně stavy holdovati, co zatím jeho bratr Rudolf v Čechách sám vládl. Majestátním listem, daným dne 19. února 1613., potvrdil Matyáš svobody a samostatnost Moravy.

Kdykoliv vyslanci moravských stavů k mimořádnému sněmu do Prahy byli povoláni, dělo se tak jen za vydání reversu, že toto dobrovolné oblesání mimo řádného sněmu nemá nikdy na újmu býti právům a svobodám Moravy a jejích stavů.

Na sněmu r. 1617. stěžovali si moravští stavové, že Čechové, aniž by k tomu byli přibrali Moravany, Ferdinanda II. korunovali na krále českého poněvadž ale jest vnukem a následníkem krále Ferdinanda I. a královny Anny, proto ho přijali za markraběte moravského.

Děje-li se v obnoveném zřízení zemském, daném dne 10. května 1628., na fol. I. o Moravě zmínka jako o zemi vtělené (inkorporované) a pojmenovány-li v tomtéž zřízení zemském na fol. XII. Čechy, Morava a Slezsko

Horní a Dolní Lužice zeměmi vtělenými, dokazuje to patrně jen rovné postavení těchto zemí navzájem a spojení pod jedním panovníkem, jak také vychází na jevo z huldovací přísahy na fol. III., již král český složitě musí o sobě jako markrabě moravský.

Rovněž nemůže zemské zřízení toto býti na újmu samostatnosti markrabství moravského, a to tím méně, poněvadž Ferdinand II. již nejvyšším rozhodnutím, daným dne 26. června 1628., byl potvrdil stavům moravským několik dle jména uvedených svobod, jimižto se zabezpečuje neodvislost Moravy od Čech.

Jeho Veličenstvo císař Karel VI. nechal si pragmatickou sankci o posloupnosti dědičné, danou dne 30. září 1720., potvrditi ve všech samostatných zemích mocnářství a tudíž také od stavů moravských. Tento akt byl by zajisté zbytečným, kdyby byl panovník Moravu vedle základních zákonů považoval za zem od Čechů odvislou.

Konečně odvolávají se věrní a poslušní stavové moravští na reversy, které od slavných předků Vašeho Veličenstva a též za příčinou holdování Vašemu Veličenstvu byly vystaveny stavům moravským. Reversy těmito bylo pokaždé vyjádřeno z nejvyššího místa, že holdování v Praze není na újmu neodvislosti Moravy od Čech.

Z těchto důvodů vyjadřují věrní a poslušní stavové moravští toto své přesvědčení:

1. Morava jest zemí od Čech neodvislou, přináležející jen k celistvému svazku mocnářství rakouského.
2. Mezi oběma zeměmi trval vždy těsný svazek, založený na stejné národnosti a jednom panovníku; sloučení stavů (sněmů) nemůže ale býti jako základní zákon vysloveno, poněvadž by tím porušena byla ústava a samostatnost Moravy.

Také ohledy na hmotné zájmy a sympathie moravské země pobádají moravské stavy k tomu, aby se vyslovili proti sněmování a politickému sloučení Čech s Moravou; stavové moravští tím méně se mohou nechat pohnouti k tomu, aby vyhověli přáním hlavního města Prahy, poněvadž by tím praejudikovali práva obyvatelů měst a venkovských obcí na Moravě, obyvatelů to, na sezečních moravských stavů dne 30. a 31. března 1848. jednohlasně do zastupitelstva zemského povolaných, na tomto sněmu ale dosud svobodnou volbou nezastoupených.

Nejdůležitější úlohou věrných a poslušných stavů moravských musí tudíž na prvním býti místě, zemskou ústavu dle záměru Vašeho c. k. Veličenstva, vysloveného nejvyšším reskriptem, daným dne 18. března t. r., tím směrem upevniti a rozšířiti, aby práva všech obyvatelů této země také mohla býti hájena od svobodně zvolených zástupců všech měst a venkovských obcí, a aby pod ochranou této ústavy národní zvláštnosti a svéráznost veškerého lidu moravského k pevnému a nerušenému dospěly rozvoji.

Jak věrní a poslušní stavové moravští podají Vašemu c. k. Veličenstvu k sankci, již vyžaduje základní zákon, příslušné předlohy o zastoupení mě a venkovských obcí, na nichž se již pracuje, tak stavové moravští také pi ně toho dbají, aby veškerým přáním země, jež směřují k podporování shora vytknuté úlohy a k založení svobodného zřízení konstitučního, vyhověli a je nejvyššímu schválení předložili. Stavové moravští budou tudíž vždy podporovati též zachování přátelského, pevného svazku s královstvím českým, jež spřízněno jest s Moravou stejnou národností a stejnými jazyky, pokud tím nehrozí nebezpečí neodvislosti Moravy.

Račič Vaše c. k. Veličenstvo v tomto nejpoddanějším přednesení shromážděných věrných a poslušných stavů moravských přijati vyjádření smýšle ní obyvatelů moravských, kteří s důvěrou čekají na dobu, kdy Vaše c. k. Veličenstvo co nejbližším prohlášením obecné konstituce vlasti utvoří pevný svazek, jedině toho schopný, aby objevující se snahy provinciální spojil v jedno ku společnému blahu Rakouska velkého, svorného a svobodného. Dáno v Brně dne 14. dubna 1848.

(Jindřich Dvořák, Moravské sněmování roku 1848-49. Telč 1898, s. 94-97)

7.

1848, 16. duben

Národnostní poměry na Moravě a ve Slezsku před volbami do Frankfurtu

Drahý příteli!

Těch posledních 10 dní jsou nejnepokojnější a k tomu nejbolestnější z mého života. Spravedlivá naše národní věc zde ve Slézku, ano i po celé Moravě přesmutně stojí. Pišu Vám, abyste stav věci poznali a podle toho moudře jednali.

O Brně, Holomouci a Opavě je Vám známo, že zde německá strana vítězně stojí a že hrstka národně smejšlejších pod hrozným terorismem ani se hnouti nemůže. Kdybyste věděli, co se mnou už dělali a jak mně při každé příležitosti sočejí, protože jen národní věc jsem zastával. Že profesorům Helceletovi a Hanuši v Holomouci kočiči hudbu udělali, ano že je i z města vyhnati chtějí, bude Vám známo; snad také z Brna, že prof. Šemberovi se shozením z profesury a Bůh ví čím vyhrožují, že Klácel z města se vzdá liti musel atd. Neméně však smutně to vyhlíží ve všech našich městách. Všudy jsou úředníci buď Němci, buď německy smejšlejší a ti jsou u lidu ještě v uplné moci. To by však ještě nebylo nepřemožitelné. Ale v každém z našich měst jsou zámožnější a za vzdělanější platící měšťané ti největší protivníci naši. Oni se skoro stydí moravsky mluvíti, nýbrž ve všem se